

Avdelningen för utveckling av hälso- och
sjukvården på systemnivå

Bilaga. Uppdateringen av den nationella handlingsplanen för ökad patientsäkerhet

Agera för säker vård - Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet 2025–2030 är en fortsatt kraftsamling på området patientsäkerhet som syftar till att utveckla säkerheten på alla nivåer i hälso- och sjukvården.

Handlingsplanen ska stödja och stärka huvudmännens och vårdgivarnas systematiska patientsäkerhetsarbete och förebygga att patienter drabbas av vårdskador. Handlingsplanen är även en utgångspunkt för stöd och samordning i arbetet med patientsäkerhet.

Handlingsplanen är en uppdatering och fortsättning av den handlingsplan som lanserades 2020 och gällde fram till och med 2024. I denna bilaga redovisas arbetet med uppdateringen och vad som är nytt i handlingsplanen samt.

Uppdrag och bakgrund till arbetet

Uppdateringen av handlingsplanen genomfördes inom ramen för regeringens uppdrag till Socialstyrelsen att fortsätta, samordna och förstärka arbetet på patientsäkerhetsområdet (S2024/02156 (delvis)). Tidigare har Socialstyrelsen genomfört uppdragen att ta fram en nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet (2018) (S2018/04111/FS (delvis)) samt att nationellt stödja och samordna arbetet med patientsäkerhet under perioden 2020–2024 utifrån den nationella handlingsplanen (S2020/03087/RS (delvis)). Socialstyrelsens arbete med patientsäkerhet är en del av Sveriges implementering av WHO:s globala handlingsplan för patientsäkerhet 2021–2030.

Utgångspunkt i uppdateringen har varit den positiva utveckling som handlingsplanen bidragit till. Användare av handlingsplanen, inklusive huvudmän, vårdgivare samt myndigheter och andra nationella aktörer har betonat behovet av stabilitet och långsiktighet i det nationella stödet för

säker vård. I detta ingår att behålla centrala komponenter och den grundläggande strukturen för handlingsplanen. Uppdateringen har därför fokuserat på att förtydliga och förenkla utan att förändra handlingsplanens uppbyggnad eller huvudbudskap.

Genomförande

Uppdateringen inleddes våren 2024 med dialoger med nationella organisationer och myndigheter samt huvudmän inom hälso- och sjukvården. Under 2024 och våren 2025 gjordes text- och innehållsbearbetningarna. Övergripande genomfördes arbetet i följande steg:

- analys av enkätuppföljning av regioner och kommuners användning och upplevda nytta med handlingsplanen
- gapanalys av handlingsplanens innehåll gentemot WHO:s globala handlingsplan
- bedömning av utveckling, utmaningar och trender inom svensk hälso- och sjukvård
- löpande dialoger och workshops kring generella och specifika uppdateringsbehov med
 - Nationellt råd för patientsäkerhet
 - regionala samverkansgrupper för patientsäkerhet
 - Medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS) och Medicinskt ansvariga för rehabilitering (MAR)
 - Socialstyrelsens expertgrupp för patientsäkerhet
 - Socialstyrelsens referensgrupp med patienter och närstående
- samverkan kring utformning och innehåll med Nationell samverkansgrupp för patientsäkerhet (NSG patientsäkerhet) inom Nationellt system för kunskapsstyrning samt Löf regionernas ömsesidiga försäkringsbolag (Löf)
- slutgiltig utformning av handlingsplanen.

Arbetet leddes av enheten för patientsäkerhet och kapacitetsplanering, avdelningen för utveckling av hälso- och sjukvården på systemnivå. Projektägare var ansvarig enhetschef.

Uppdateringar i handlingsplanen

Agera för säker vård - Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet 2025–2030, innehåller både nyheter och förtydliganden gentemot den tidigare handlingsplanen. Förändringarna är baserade på uttryckta behov från användare av planen samt Socialstyrelsens bedömning av utvecklingsbehov för att öka handlingsplanens förutsättningar att bidra till säker vård.

Nyheter i handlingsplanen

Vårdgivare och deras beslutfattare är nu också en målgrupp för handlingsplanen. Det innebär att planen också omfattar stöd till vårdgivarnivån, förutom att som tidigare vända sig till huvudmän, myndigheter och nationella organisationer. Förändringen baseras på den utveckling av det systematiska patientsäkerhetsarbetet som Socialstyrelsen sett sedan handlingsplanen lanserades 2020 och syftar till att stödja längre ut i systemet.

Konkreta förslag på aktiviteter och åtgärder som huvudmän och vårdgivare kan vidta finns nu också i kapitlet Grundläggande förutsättningar för säker vård. Uppdateringen syftar till att stödja arbetet för att stärka de grundläggande förutsättningarna och tydliggöra kopplingen mellan förutsättningarna och arbete inom handlingsplanens fem prioriterade fokusområden.

De nationella åtgärderna har ersatts av nationella åtgärdsområden. De visar inom vilka områden nationella aktörer, myndigheter och organisationer, behöver genomföra insatser för att stödja huvudmän och vårdgivares patientsäkerhetsarbete. Förändringen syftar till att möjliggöra för nationella aktörer att utforma, genomföra och följa insatser utifrån sina uppdrag och roller.

Uppgifter för Nationellt råd för patientsäkerhet har ersatts med en beskrivning av viktiga funktioner för rådet. Förändringen baseras på rådets utvärdering av arbetet under 2020–2024 och syftar till att tydliggöra och effektivisera rådets arbete.

Risker och möjligheter med innovation för patientsäkerheten tas nu upp i handlingsplanen. Syftet med uppdateringen är både att bidra till medvetenheten kring att patientsäkerhet behöver vara ett centralt perspektiv i innovationsarbete i hälso- och sjukvården, och att stimulera till fler idéer och initiativ för hur patientsäkerheten kan stärkas kommer fram och tas tillvara.

Förändringar i syfte att förtydliga och förenkla

Förenklingar och förtydliganden av språk, struktur och innehåll har genomförts inom ramen för uppdateringen. Bland annat har kopplingen mellan de grundläggande förutsättningarna och fokusområdena förtydligats. Arbetet har även omfattat att se över och harmonisera användningen av vissa begrepp och termer samt att i ordval och rubriker välja mer aktiva formuleringar, i syfte att stärka handlingsplanens budskap om handling och förändring.

Tidsperspektivet i det systematiska patientsäkerhetsarbetet beskrivs tydligare. I flera fokusområden återkommer liknande aspekter av patientsäkerhetsarbete. Förtydligandet syftar till att synliggöra att skillnaderna handlar om att fokus för arbetet ligger på om vården har varit säker, att den är säker här och nu och om den kommer att vara säker i framtiden.

Avsnittet om den rättsliga regleringen kring patientsäkerhet och patientsäkerhetsarbete har utvecklats i syfte att stödja förståelsen för olika aktörers roller och ansvar.

Beskrivningen av centrala perspektiv i patientsäkerhetsarbetet har utvecklats. Innebörden av systemperspektiv i arbete för säker vård har förtydligats. Vad det innebär för särskilda områden har utvecklats, exempelvis för områden som kapacitet, tillgänglighet och beredskap.

Handlingsplanen har en ny grafisk formgivning i enlighet med Socialstyrelsens grafiska profil.